

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

УДК 37.02

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14249442>

Основні напрямки удосконалення системи вищої освіти

Криштанович Світлана Володимирівна

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, м. Львів, вул. Костюшка, 11, 79007, <https://orcid.org/0000-0002-2147-9028>

Середюк Ярослав Іванович

аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Національного університету «Львівська політехніка» м. Львів, вул. Степана Бандери, 12, 79000, <https://orcid.org/0009-0009-3530-6994>

Прийнято: 19.11.2024 | Опубліковано: 29.11.2024

***Анотація.** Система вищої освіти є одним з ключових елементів розвитку суспільства, оскільки вона формує професійну, соціальну та культурну ідентичність майбутніх спеціалістів. У сучасних умовах, що характеризуються швидкими змінами в технологіях, економіці та соціумі, виникає необхідність удосконалення цієї системи. У даній статті розглядаються основні напрямки, які можуть суттєво покращити якість вищої освіти, адаптувати її до нових викликів та потреб ринку праці.*

Одним із найважливіших аспектів удосконалення системи вищої освіти є актуалізація освітніх програм. Це передбачає інтеграцію новітніх знань,

технологій та методик викладання, які відповідають сучасним вимогам. Важливо, щоб навчальні плани враховували не лише теоретичні знання, але й практичні навички, які дозволять випускникам успішно конкурувати на ринку праці. Впровадження інноваційних методів навчання, таких як активне навчання, проектна діяльність, дистанційне навчання та використання цифрових технологій, має значний потенціал для покращення освітнього процесу. Вони сприяють більшій залученості студентів, розвитку критичного мислення та навичок самостійного навчання.

Розширення міжнародної співпраці в галузі вищої освіти є ще одним важливим напрямком. Це включає обміни студентами та викладачами, спільні дослідницькі проекти, участь у міжнародних конференціях та програмах, що підвищує конкурентоспроможність вищих навчальних закладів і забезпечує доступ до світових освітніх ресурсів. Покращення якості викладання є критично важливим фактором, що безпосередньо впливає на результати навчання. Це може бути досягнуто через підготовку та перепідготовку викладачів, запровадження системи моніторингу та оцінювання їхньої діяльності, а також стимулювання професійного розвитку через участь у семінарах та тренінгах. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти вимагають інтеграції науки та навчання. Важливо, щоб студенти мали можливість брати участь у наукових дослідженнях, що сприятиме формуванню у них дослідницьких навичок і розуміння процесу наукового пізнання. Це також дозволить університетам залучати додаткові ресурси та фінансування для реалізації своїх проектів.

Ключові слова: *удосконалення, вища освіта, система управління, професійний розвиток, цифрові технології.*

Main directions for improving the higher education system

Svitlana Kryshtanovych

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Pedagogy and Psychology, Faculty of Postgraduate and Correspondence Education, State University of Physical Culture named after Ivan Bobersky, Lviv, str. Kostyushka, 11, 79007, Lviv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-2147-9028>

Yaroslav Serediuk

graduate student of the Department of Pedagogy and Innovative Education National University "Lviv Polytechnic", Lviv, str. Stepana Bandera, 12, 79000, Lviv, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0009-3530-6994>

***Abstract.** The higher education system is one of the key elements in the development of society, as it shapes the professional, social, and cultural identity of future specialists. In contemporary conditions characterized by rapid changes in technology, the economy, and society, there is a need to enhance this system. The purpose. This article examines the main directions that can significantly improve the quality of higher education, adapting it to new challenges and the needs of the labor market.*

One of the most important aspects of improving the higher education system is the updating of curricula. This involves integrating the latest knowledge, technologies, and teaching methods that meet modern requirements. It is crucial that curricula consider not only theoretical knowledge but also practical skills that will enable graduates to compete successfully in the job market.

Methods. The implementation of innovative teaching methods, such as active learning, project-based activities, distance education, and the use of digital

technologies, has significant potential to enhance the educational process. These methods promote greater student engagement, the development of critical thinking, and self-directed learning skills. The expansion of international cooperation in higher education is another important direction. This includes student and faculty exchanges, joint research projects, participation in international conferences, and programs that enhance the competitiveness of higher education institutions and provide access to global educational resources.

Improving the quality of teaching is a critical factor that directly affects learning outcomes. This can be achieved through the training and retraining of educators, the introduction of monitoring and evaluation systems for their activities, and encouraging professional development through participation in workshops and training sessions. Conclusions. Current trends in the development of higher education require the integration of science and education. It is important for students to have the opportunity to engage in scientific research, which will help them develop research skills and an understanding of the process of scientific inquiry. This will also allow universities to attract additional resources and funding for the implementation of their projects.

Keywords: *enhancement, higher education, management system, professional development, digital technologies.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями (Вступ). Система вищої освіти відіграє ключову роль у формуванні професійних кадрів, які здатні відповідати сучасним вимогам ринку праці та викликам глобалізації. Однак, у світлі швидких змін у технологіях, економіці та соціальних умовах, існує потреба в її удосконаленні. Сучасні освітні моделі часто не відповідають потребам студентів

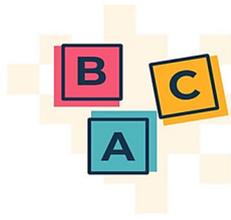

та роботодавців, що призводить до розриву між теоретичними знаннями та практичними навичками випускників.

Окрім того, існує проблема недостатньої інтеграції науки і освіти, що обмежує можливості студентів у проведенні наукових досліджень і розвитку критичного мислення. Важливо також зазначити, що якість викладання залишається нерегулярною, що впливає на результати навчання. В умовах глобальної конкуренції, вища освіта повинна впроваджувати інноваційні методи навчання та розширювати міжнародну співпрацю, щоб залишатися актуальною та ефективною.

Таким чином, проблема полягає в необхідності розробки і впровадження основних напрямків удосконалення системи вищої освіти, які зможуть забезпечити її відповідність сучасним викликам, покращити якість навчання та підвищити конкурентоспроможність випускників на ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій (Огляд літератури). Останні дослідження і публікації у сфері вдосконалення системи вищої освіти свідчать про активний пошук нових підходів до освітнього процесу, що відповідають сучасним викликам. Основні напрямки, які висвітлюються у наукових працях, досліджували численні вітчизняні вчені, які зробили значний внесок у цю галузь: Л.В. Гриньова [1], О.В. Кононко [2], Н.А. Коваль [3], Т.С. Ткаченко [4], С.І. Гончаренко [5], І.В. Бабіна [6], О.С. Тищенко [7], В.П. Яковлева [8], Ю.В. Петренко [9], Т.І. Левченко [10], та ін. До прикладу, Л. Гриньова, у своїй роботі присвятила аналіз навчальних програм та інноваційних методів навчання в вищій освіті. О. Кононко, вивчав питання управління вищими навчальними закладами, зокрема, проблеми акредитації та забезпечення якості освіти. Н. Коваль, досліджувала інтеграцію науки та освіти, а також роль дослідницької діяльності в підготовці студентів. Т. Ткаченко, фокусується на міжнародній співпраці

закладів вищої освіти і розвитку мобільності студентів. С. Гончаренко, аналізує соціальну відповідальність університетів та їх внесок у розвиток суспільства.

Однак низка теорій і концепцій досі залишаються не розкритими повною мірою, що й зумовило вибір даної тематики, її сучасну актуальність.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Віддаючи належне науковому внеску провідних вчених, зазначимо, що є низка невирішених або недостатньо розв'язаних питань, які потребують додаткових зусиль для їх вирішення. А саме, у статті привернута увага на застосування інноваційних технологій в освіті (штучний інтелект, віртуальна та доповнена реальність, адаптивні навчальні системи); розробка ефективних моделей адаптації цих технологій до конкретних навчальних програм, їх інтеграція в систему освіти без шкоди для якості традиційного навчання, а також проведення змін у навчальних планах та методах викладання.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є визначення основних напрямків удосконалення системи вищої освіти в Україні, що дозволять підвищити її якість, адаптувати до сучасних викликів і потреб ринку праці. Зокрема, дослідження спрямоване на: аналіз існуючих освітніх програм і методів викладання з метою їх актуалізації; вивчення інноваційних підходів до освітнього процесу, включаючи інтеграцію новітніх технологій; дослідження можливостей міжнародної співпраці та обмінів у сфері вищої освіти; оцінку якості викладання та професійного розвитку викладачів; розробку рекомендацій щодо інтеграції науки і освіти для підвищення дослідницької діяльності студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів (Результати дослідження). Система вищої освіти потребує постійного оновлення навчальних програм, щоб відповідати сучасним вимогам ринку праці. Актуалізація навчальних програм передбачає не

лише включення нових тем та предметів, а й адаптацію змісту до актуальних знань у різних галузях. Використання компетентнісного підходу є одним із ключових аспектів цього процесу, що акцентує увагу на формуванні практичних навичок у студентів. Наприклад, у таких галузях, як інформаційні технології, медіа та екологія, важливо інтегрувати новітні технології та інноваційні методи, які швидко розвиваються. Значення актуалізації програм також полягає в тому, що навчальні плани повинні враховувати не лише теоретичні знання, але й практичні аспекти, які дозволять випускникам успішно конкурувати на ринку праці [6]. Для цього можуть бути запроваджені модулі стажувань, які дають студентам можливість отримати реальний досвід роботи. Впровадження інноваційних методів навчання є важливим кроком у підвищенні якості освіти. Активні методи навчання, такі як проектне навчання, проблемне навчання, а також дистанційне навчання, дозволяють студентам глибше зануритися в навчальний процес. Наприклад, проектна діяльність допомагає студентам працювати в командах, розвивати критичне мислення та здатність до самостійного вирішення проблем. Дистанційне навчання, яке стало особливо актуальним у світлі пандемії COVID-19, забезпечує доступ до навчальних ресурсів незалежно від місця проживання студента. Це відкриває нові можливості для навчання, але також ставить перед викладачами завдання з адаптації матеріалів і методик до онлайн-формату [7].

Таблиця 1

Основні напрями удосконалення системи вищої освіти та методи їх
реалізації

Напрями удосконалення системи вищої освіти	Методи реалізації
Інтеграція інноваційних технологій	<ul style="list-style-type: none"> - Впровадження електронного навчання (онлайн-курси, цифрові платформи) - Гібридні форми навчання (поєднання очного та дистанційного навчання) - Використання штучного інтелекту для персоналізації навчання
Міжнародна інтеграція та академічна мобільність	<ul style="list-style-type: none"> - Програми обміну, стажування та міжнародне співробітництво - Участь у міжнародних рейтингах та створення міжнародних партнерств - Студентські обміни та академічні програми з іноземними університетами
Реформа навчальних планів і програм	<ul style="list-style-type: none"> - Модернізація навчальних програм відповідно до вимог ринку праці - Впровадження міждисциплінарних курсів та програм - Збільшення обсягу практичних занять, лабораторних робіт, стажувань
Орієнтація на потреби ринку праці	<ul style="list-style-type: none"> - Співпраця з бізнесом та промисловістю для створення актуальних навчальних програм - Програми дуальної освіти (поєднання навчання та практики на підприємствах) - Впровадження нових спеціальностей, які відповідають попиту на ринку праці
Забезпечення якості вищої освіти	<ul style="list-style-type: none"> - Акредитація та регулярна оцінка навчальних програм - Залучення зовнішніх експертів для оцінки якості освітнього процесу - Стандартизація навчальних програм та процесів акредитації
Підвищення професіоналізму викладачів	<ul style="list-style-type: none"> - Курси підвищення кваліфікації та тренінги для викладачів - Впровадження інноваційних методик викладання (проектне навчання, кейс-методи) - Заохочення викладачів до участі в міжнародних наукових та освітніх проєктах
Підвищення доступності вищої освіти	<ul style="list-style-type: none"> - Розробка системи стипендій, грантів, пільгових кредитів для студентів - Інклюзивні програми для студентів з обмеженими можливостями - Зниження вартості навчання та забезпечення рівного доступу для студентів з різних соціальних груп

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Напрями удосконалення системи вищої освіти	Методи реалізації
Вдосконалення студентського середовища	<ul style="list-style-type: none"> - Покращення умов для навчання: сучасні лабораторії, бібліотеки, кампуси - Створення умов для студентського самоврядування та участі в управлінні університетом - Підтримка студентських ініціатив та проєктів
Розвиток науково-дослідницької діяльності	<ul style="list-style-type: none"> - Забезпечення фінансування для наукових досліджень та інновацій - Створення інкубаторів стартапів та лабораторій для розвитку нових технологій - Впровадження програм для комерціалізації наукових розробок університетів

Джерело: власна розробка авторів

Розширення міжнародної співпраці в системі вищої освіти є важливим напрямком, який сприяє інтеграції України в світовий освітній простір. Участь у міжнародних програмах обміну студентами та викладачами, спільних наукових проєктах, а також у конференціях дозволяє підвищити конкурентоспроможність університетів. Ця співпраця також забезпечує доступ до нових освітніх ресурсів, сучасних методик викладання і досліджень. Крім того, вона сприяє формуванню міжнародної мережі контактів, що є корисним для студентів і викладачів [8].

Якість викладання є критично важливим фактором, що безпосередньо впливає на результати навчання. Підвищення якості освіти може бути досягнуто через підготовку та перепідготовку викладачів, а також через запровадження системи моніторингу та оцінювання їхньої діяльності.

Регулярна оцінка роботи викладачів з боку студентів і адміністрації університету дозволяє виявляти сильні та слабкі сторони освітнього процесу. Участь викладачів у професійному розвитку, зокрема в семінарах, тренінгах та програмах обміну, також може суттєво покращити якість викладання [9-10].

Сучасні тенденції в розвитку вищої освіти вимагають інтеграції науки і навчання. Залучення студентів до наукових досліджень є важливим аспектом

цього процесу. Це не лише формує у студентів дослідницькі навички, а й сприяє розвитку критичного мислення, аналітичних здібностей та вміння працювати з інформацією.

Крім того, активна участь у наукових проектах може створити умови для отримання фінансування і грантів, що, в свою чергу, сприяє розвитку університетів та покращенню їхніх ресурсів.

Сучасні університети повинні не лише навчати студентів, але й активно брати участь у вирішенні соціальних і екологічних проблем. Соціальна відповідальність включає впровадження екологічних ініціатив, участь у громадських проектах, а також підготовку фахівців, які усвідомлюють свою роль у вирішенні цих проблем [11-12].

Університети можуть реалізовувати соціальні проекти, які сприяють розвитку місцевих громад, надаючи студентам можливість застосувати свої знання на практиці. Це не лише підвищує імідж університетів, але й допомагає формувати у студентів активну життєву позицію.

Удосконалення системи вищої освіти в Україні потребує комплексного підходу, що включає актуалізацію навчальних програм, впровадження інноваційних методів навчання, розширення міжнародної співпраці, підвищення якості викладання, інтеграцію науки і освіти, а також соціальну відповідальність університетів [13-15]. Оце може суттєво підвищити конкурентоспроможність вищої освіти і забезпечити підготовку кваліфікованих фахівців, здатних відповідати вимогам сучасного світу.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що удосконалення системи вищої освіти є критично важливим завданням для забезпечення сталого розвитку суспільства та економіки України. В умовах швидко змінюваного світу, де технології, економіка та соціальні потреби постійно еволюціонують, система вищої освіти повинна адаптуватися до нових викликів. Актуалізація навчальних

програм, впровадження інноваційних методів навчання, розширення міжнародної співпраці та підвищення якості викладання – це основні напрямки, які можуть суттєво вплинути на формування конкурентоспроможних фахівців.

Одним із ключових аспектів є інтеграція науки і навчання, що сприяє розвитку дослідницьких навичок у студентів і забезпечує університетам додаткові ресурси. Це не лише підвищує якість освіти, але й зміцнює зв'язок між теорією та практикою, дозволяючи студентам отримувати цінний досвід, що важливий для їхньої майбутньої кар'єри. Соціальна відповідальність університетів також відіграє важливу роль. Вони повинні бути активними учасниками суспільного життя, вирішуючи соціальні та екологічні проблеми, що зміцнює їх імідж і робить освіту більш релевантною та корисною для суспільства.

Отже, системне удосконалення вищої освіти вимагає комплексного підходу, який включає співпрацю всіх учасників освітнього процесу – студентів, викладачів, адміністрації університетів, бізнесу та держави. Лише спільними зусиллями можна створити таку освітню систему, яка відповідатиме вимогам часу і забезпечить якісну підготовку фахівців, готових до викликів сучасного світу. Це не лише забезпечить розвиток національної економіки, але й сприятиме соціальному прогресу, культурному збагаченню та інноваційному розвитку суспільства.

Список використаних джерел

1. Гриньова, Л. В. (2020). "Інноваційні технології в системі вищої освіти". Педагогічні науки: теорія та практика, 36(1), – С. 45-56.
2. Кононко, О. В. (2019). "Управління якістю вищої освіти в Україні". Науковий вісник Херсонського державного університету, 12(2), – С. 27-34.

Наталія Коваль:

3. Коваль, Н. А. (2021). "Роль наукових досліджень у підготовці фахівців". Вища школа, 10, – С. 34-42.
4. Ткаченко, Т. С. (2022). "Міжнародна співпраця в системі вищої освіти: проблеми та перспективи". Сучасні проблеми науки і освіти, 1, – С. 56-63.
5. Гончаренко, С. І. (2023). "Соціальна відповідальність університетів: нові виклики". Науковий журнал "Освіта і розвиток особистості", 15(3), – С. 78-86.
6. Бабіна, І. В. (2020). "Актуальні тенденції в системі вищої освіти України". Науковий вісник НПУ імені М. П. Драгоманова, 5(10), – С. 22-30.
7. Rusakova O., Tamozhska I., Tsoi T., Vyshotravka L., Shvay R., & Kapelista I. The Changes in Teacher-Student Interaction and Communication in Higher Education Institutions Due to the Covid-19 Pandemic. Journal of Curriculum and Teaching. Ontario, 2023. Vol 12. № 2. 166–175. DOI: <https://doi.org/10.5430/jct.v12n2p166>
8. Тищенко, О. С. (2019). "Інноваційні підходи до організації навчального процесу у вищій школі". Проблеми сучасної педагогіки, 3, – С. 10-18.
9. Яковлева, В. П. (2021). "Модернізація вищої освіти: нові підходи до навчальних програм". Науковий журнал "Освіта і розвиток особистості", 14(2), – С. 45-52.
10. Петренко, Ю. В. (2022). "Критерії оцінювання якості освіти у вищих навчальних закладах". Вища освіта України, 8, – С. 34-40.
11. Левченко, Т. І. (2023). "Екологічний підхід у системі вищої освіти: теорія і практика". Сучасні проблеми науки і освіти, 2, – С. 57-65.
12. Криштанович С.В., Криштанович М.Ф. Застосування технологій змішаного навчання у закладі вищої освіти. Науково-педагогічний журнал "Освітні обрії". Івано-Франківський інститут післядипломної педагогічної освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Том 57 № 2, ч 2 (2023), - С. 40-44. DOI: <https://doi.org/10.15330/obrii.57.2.2.40-44>

13. Kryshtanovych, M., Romanova, A., Koval, I., Lesko, N., & Lukashevskaya, U. (2021). Research of problems and prospects of state development in the pedagogical process. *Revista Tempos E Espaços Em Educação*, 14(33), e16534. <https://doi.org/10.20952/revtee.v14i33.16534>
14. Alla Yaroshenko, Zoriana Gontar, Igor Grybyk, Vasyl Zinkevych, Kateryna Serheieva (2022). The System for Assessing the Quality of Education in the Context of the Development of Public Administration. *IJCSNS. International Journal of Computer Science and Network Security*. Vol. 22 No. 9 pp. 497-502. <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.9.64>
15. Kryshtanovych, S., Chubinska, N., Gavrysh, I., Khltobina, O., & Shevchenko, Z.. (2021). Philosophical and Psychological Approach to Self-Development of Scientific and Pedagogical Workers. *WISDOM*, 20(4), 139-147. <https://doi.org/10.24234/wisdom.v20i4.560>